

גליון 33
אוקטובר 2009

לשכת עורכי הדין
הוועד המרכזי

אתיקה מקצועית

רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

מכרזים למתן שירות משפטי - איום על ייחוד המקצוע עו"ד דרור ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

גל חדש ומפתיע של ניסיון לפגוע בייחוד המקצוע עולה בשורה של מכרזים שמפרסמות רשויות המדינה (משרדי ממשלה, רשויות מקומיות וגורמים נוספים). מדובר במכרזים לטיפול בענייני הרשות, בדרך כלל בגביית חובות אולם גם בייצוג שוטף. עיון במכרזים אלה מעלה, שחלק מתנאיהם סותרים את חוק לשכת עורכי הדין, פוגעים בייחוד המקצוע או מחייבים את עורכי הדין לפעול בניגוד לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ז-1986 (להלן: כללי האתיקה). ועדת האתיקה הארצית פועלת בנושא זה במרצות, כדי לעצור את התופעה, ולמנוע את דחיקתם של עורכי דין לפעולה לא אתית בכסות של השתתפות במכרז של רשות שלטונית. אכן, המצב שבו מפרסמת הרשות מכרז הכולל תנאים לא חוקיים מעורר תהיה, ומחייב זהירות רבה מצד מכיני המכרזים והמחלקות לייעוץ משפטי שמסייעות להם.

סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין מונה שורה של עניינים שהמחוקק ייחד לעורכי דין. ביסודה של ההוראה עומדת ההשקפה, שמקצוע עריכת הדין הוא יסוד חיוני לחברה אזרחית חופשית, ושייחוד המקצוע מגן קודם כל על הלקוחות. כך, בדומה לרפואה, עיסוק לא זהיר במקצוע או תחרות פרועה מדי, עלולים לגרום לפגיעה לא הפיכה בזכויותיהם של אנשים, ולכאוס במערכת השפיטה.

כך, אסור לפרטים ולתאגידיים, שאינם עורכי דין או חברות עורכי דין, לעסוק בייצוג לקוחות, או להעסיק עורכי דין שייצגו לקוחות. אין אבחנה בעניין זה בין חברה מסחרית (כמפורש בבג"צ 9596/02 **פיצוי נמרץ נ' שר המשפטים**, פ"ד נח(5) 792) עמותה, משרד ממשלתי, אוניברסיטה, משרד האה חשבון או כל בעל מקצוע חופשי שאינו עורך דין. גופים מעין אלה לא רשאים לעסוק בייצוג משפטי של לקוחות לא במישרין ולא באמצעות עורכי דין מטעמם.

כלל 11 לכללי האתיקה קובע, שאסור לעורך דין המועסק על-ידי מי שאינו עורך דין (כאמור לעיל) לתת שירות משפטי למי שאינו המעסיק, אם המעסיק פועל למטרות רווח או גבה תמורה עבור השירות. או במילים פשוטות, עובד לשכה משפטית של תאגיד, או עורך דין שנשכר לשרת את התאגיד רשאי, כמובן, לייצג אותו בכל דבר ועניין, אולם אסור לו בתכלית האיסור לייצג את לקוחות התאגיד, או פונים מזדמנים המבקשים את שירותיו. באחד המקרים פרסם המשרד להגנת הסביבה מכרז לאספקת שירותי גביה שנפתח לחברות גביה ולעורכי

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד, המסלול האקדמי המכללה למינהל ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** עו"ד דרור ארד-אילון
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל אביב 64731, טל. 03-6362200, פקס. 03-6918696, email: dorit@Israelbar.org.il
מאמרי המערכת: מכרזים למתן שירות משפטי - איום על ייחוד המקצוע ■ התנהגות והתבטאות נאותה כלפי כל הצדדים להליך בבית המשפט ■ **הנחיות וההלטות:** ועדת האתיקה הארצית; ועדת הייעוץ לענייני פרסומת ■ עיצוב: סטודיו רחל קליין

דין. אחד מתנאיו היה שחברת הגביה שתזכה תעסיק עורכי דין שייצגו את המשרד בהליכים משפטיים. תנאי נוסף היה הפקדת ערבות אישית בסכום גבוה להבטחת השירותים. התנאי הראשון סותר בעליל את ההוראות בדבר ייחוד המקצוע, והשני את כלל 01 לכללי האתיקה האוסר מתן ערבות אישית. בהתערבות הלשכה בוטל המכרז (החלטה מספר את 333/06 **אתיקה מקצועית** 24 עמ' 2).

במקרה אחר, פרסם משרד הבריאות מכרז לשירותי גביה. שם הוצג מודל של "מיזם משותף" בין חברת הגביה לעורך הדין. עיון בפרטים גילה, שבפועל נדרש עורך הדין לפעול במסגרת חברת הגביה, וכמעין אורגן שלה, ולא כבא-כוח עצמאי של המשרד. יש לדעת, שבכווד שבניגוד לגביה משפטית שיוחדה לעורכי דין, בגביה מינהלית רשאים לעסוק גם מי שאינם עורכי דין. אולם, המכרז עירב ללא צורך בין גביה משפטית למינהלית. ועדת האתיקה הארצית בחנה את המקרה ומצאה שאסור לעורכי דין לפעול במסגרת שהוצגה (את 298/08).

לעומת זאת, במכרז שפרסם החשב הכללי למאגר שירותי גביה ממשלתי, הוצג מודל זהיר יותר של "מיזם משותף". נעשתה אבחנה ברורה בין המסלול המינהלי למסלול המשפטי, המסלול המשפטי ייוחד לעורכי דין (ולא לחברות גביה), וממילא הייצוג נמסר לעורכי דין במישרין, נקבעו מסגרות ברורות לחלוקת השכר, ונשמרו העצמאות והייחוד של הייצוג המשפטי. למעט הערה באשר לנוסח המכרז, לא ראתה ועדת האתיקה פגם במכרז (את 177/09).

בעניין אחר, לאחרונה פרסמה אחת האוניברסיטאות מכרז לשירותים משפטיים, כשאחד ממסלולי ההצעה היה לתשלום שנתי קבוע הכולל את כל השירותים ואת כל ההוצאות להם נדרש עורך הדין. סעיף 85 לחוק לשכת עורכי הדין אוסר על עורכי הדין לקבל שכר טרחה גלובלי הכולל גם הוצאות. כלל 44 לכללי האתיקה אוסר על עורך הדין לשלם את הוצאות הלקוח במקומו. לפיכך נראה שיש בתנאי זה פגם. ועדת האתיקה הארצית הציעה לאוניברסיטה לתקן את הפגם בדרך של אבחנה בין הוצאות שוטפות של משרד עורכי דין לצורך ניהול התיק (כגון: טלפונים, פקסים, שימוש במאגרי מידע וכיו"ב), שבהן רשאי עורך הדין לשאת בעצמו ואין לו חובה לגבותן מן הלקוח, לבין הוצאות לגורמים חיצוניים (ובעיקר אגרות, מומחים, מתרגמים וחוקרים, נסיעות יוצאות דופן וכיו"ב), שבהם אסור לעורך דין לשאת במקום הלקוח. בעניין קביעת שכר כולל ללא קשר להיקף השירותים בפועל, אין איסור אתי המונע זאת. אולם, לדעת הועדה נכון יותר לקבוע את השכר עם זיקה ממשית להיקף השירות (למשל: הבחנה בין ייעוץ וליווי שוטף לליטיגציה), והומלץ לעורכי הדין להעדיף להגיש הצעה באופן זה. (את 244/09)

ההיזקקות הגוברת לשירותים משפטיים כמו גם הרצון הלגיטימי של לקוחות להוזיל את העלות ולהגביר את הפיקוח המקצועי הם אינטרסים מובנים ולגיטימיים. תפקידנו כרגולטור הוא למנוע מלקוחות חזקים במיוחד לאלץ את עורכי הדין לפעול שלא כדין, ולפגוע בכך באיכות השירות, בייחוד המקצוע ובעצמאות. אם לא נעמוד בשער מול הגורמים החזקים במשק, יפגע הסטנדרט המקצועי, ובסופו של דבר ייפגעו דווקא הלקוחות החלשים, שאין להם כוח מיקוח הולם, ושהסיכון שלהם גבוה במיוחד. אכן, זהו תפקידה של הלשכה בכלל ושל ועדת האתיקה בפרט - להגן על המקצוע, על עצמאותו ועל איכותו המקצועית.

התנהגות והתבטאות נאותה כלפי כל הצדדים להליך בבית המשפט

ד"ר לימור זר גוטמן, עו"ד / עורכת

כלל 33 קובע: "עורך הדין יטען טענותיו לפני בית המשפט, בין בעל פה ובין בכתב, בדרך ארץ, תוך שמירה על כבוד הצד שכנגד ועל כבוד כל אדם הקשור בהליך השיפוטי". כלל חשוב זה מורה לעורך הדין לנהוג באופן מכובד וראוי כלפי כל המעורבים בהליך השיפוטי גם מי שהם יריביו להליך – עורך הדין שכנגד, הצד שכנגד ועדיו.

בפסק דין חשוב שניתן לאחרונה על-ידי בית המשפט העליון נקבע שהסדרת התבטאות עורך הדין כלפי הצדדים להליך השיפוטי תעשה באמצעות בית המשפט בפניו נערך הדיון ועל-ידי מערכת הדין המשמעתית ולא באמצעות תביעות לפי חוק איסור לשון הרע. ב- רע"א 70/4011 עו"ד פואד חיר נ' עו"ד עודד גיל [ניתן ב- 19/8/2009] נקבע כי הגנת סעיף 13(5) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה - 1953 היא מוחלטת כך שלא ניתן לתבוע עורך דין לפי חוק זה בגין דברים שאמר או כתב במסגרת דיון בבית המשפט. וזאת גם אם הדברים לא היו לצורך הדיון ובקשר איתו, כפי שהיה באותו מקרה כאשר במהלך דיון הטיח עו"ד חיר בעורך הדין שכנגד כי "קיימת חקירה משטרתית ומוק בימים אלו כתב אישום בפרקליטות ולגביהם דנה בימים אלה ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין בהשעיית החבר עודד מחברותו כלשכה". דברים שלא היו רלוונטיים לדיון והוכחו כבלתי נכונים.

בעניין חיר נדחתה תביעת לשון הרע בשל החסינות הקבועה בסעיף 13(5) באשר לשון הסעיף היא ברורה וחד משמעית והיא מציבה רק תנאי אחד לקיומה של החסינות – אמירת הדברים "תוך כדי הדיון" וכי אין כל דרישה שהדברים יהיו לצורך הדיון ובקשר אליו.

בית המשפט מציון כי "הצורך להתבטא באורח תרבותי ותוך שמירה על כבוד המקצוע לא ייכפה באמצעות הסנקציה הפלילית או התרופה האזרחית דווקא, כי אם בדרך של התווית אמות-מידה חינוכיות שראשיתה בבית הספר למשפטים וסופה בדיון המשמעת". (פסקה 10 לפסק דינו של המשנה לנשיאה רבלין)

דעת הרוב ממליצה ללשכת עורכי הדין לפעול "בנחישות למניעת התדרדרות תרבות הדיון בבתי המשפט בכל האמצעים העומדים לרשותה (ובפרט על ידי נקיטה בהליכים המשמעתיים המתאימים המעוגנים בחוק לשכת עורכי הדין ובכללי האתיקה נגד עורכי דין המשתלחים בחבריהם למקצוע באורח מתלהם ובלתי מרוסן". (פסקה אחרונה לפסק דינו של השופט דנציגר) חשוב לדעת שהשפעתו של פסק הדין מורגשת כבר בהחלטות מן העת האחרונה של ועדת האתיקה הארצית, שבוחנת התבטאויות עורכי דין זה כלפי זה או כלפי בית המשפט בגישה קפדנית יותר מבעבר.

ציבור עורכי הדין מוזמן להעביר הערות והצעות ביחס לסדרי הדין והראיות בבתי הדין המשמעתיים של לשכת עורכי הדין.

ההערות וההצעות שישלחו יועברו לבחינת צוות אשר מונה לבחון את סדרי הדין והראיות בבתי הדין המשמעתיים.

קבלת הערותיהם והצעותיהם של ציבור עורכי הדין חיונית לעבודת הצוות.

ניתן להעביר הערות והמלצות עד לתאריך ה-1/12/09 באמצעות פקס: 02-5608217 או: ronienm@israelbar.org.il

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

כלל 36: אסור לעורך דין לייצג ולהעיד מטעמו באותו תיק

הבהרה להחלטה מספר 128/06 שפורסמה בגליון 26 עמ' 8.
בעקבות דיון נוסף שהתקיים וועדה בתיק הנדון הוחלט שלא להעמיד לדין משמעתי את הנילון.

דין משמעתי: העמדה לדין משמעתי בגין התנהגות שהתיישנה בדין הפלילי

עובדות המתלונן הינו נפגע עבירת מין שביצע בו הנילון במשך מספר שנים מאז היותו קטין. בעת שהוגשה התלונה למשטרה, התיישנו העבירות והתיק נסגר מחמת התיישנות. במסגרת אותה פרשה, הנילון הועמד לדין פלילי והורשע בכיצוע עבירות מין באחיו של המתלונן - הצעיר ממנו. לאור ההרשעה הפלילית הועמד הנילון לדין משמעתי לפי סעיף 75. הנילון הורשע משמעתי והוצא לצמיתות מהלשכה. השאלה בפני הועדה היא האם יש להעמיד כעת את הנילון לדין משמעתי גם בגין ההתנהגות כלפי המתלונן, התנהגות שבעניינה נסגר התיק הפלילי מחמת התיישנות. לטענת הנילון, הוא כבר הוצא לצמיתות מהלשכה ואין טעם בהעמדה נוספת לדין משמעתי.

החלטה להעמיד לדין משמעתי. לדעת הועדה, אין בעובדה שהנילון לא הועמד לדין פלילי בגין העבירות שביצע במתלונן בשל התיישנות כדי למנוע העמדתו לדין משמעתי שכן, בעבירת משמעתי אין התיישנות. להליך המשמעתי יש משמעות שכן יש בו כדי למנוע מהנילון לחזור ללשכה עם התיישנות ההרשעה הפלילית. (החלטה מספר את 263/08)

חסיון וחובת הסודיות: חלים גם על שיחה עם מי שביקש לשכור את שירותי עורך הדין

שאלתא לעורך הדין השואל פנה קרוב משפחה אשר ביקש לערוך צוואה שלגביה ניהל שיחה עם עורך הדין. עורך הדין החליט שלא לטפל בעריכת הצוואה והפנה את קרוב משפחתו לעורך דין אחר. האם תוכן השיחה בין עורך הדין לקרוב משפחתו חסוי אף שלא נוצר לבסוף יחסי עורך דין לקוח?

החלטה החסיון וחובת הסודיות חלים על השיחה.

אין בעובדה כי הפונה סירב לטפל בעריכת הצוואה, והיפנה את קרוב המשפחה לעורך דין אחר, כדי לשלול את הקביעה כי הדברים שהוחלפו בין הפונה לבין קרוב משפחתו היו דברים שיש להם קשר עניני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין, הגם שהשירות המקצועי הסתכם בהפניית קרוב המשפחה לעורך דין אחר. תוצאה זו גם תואמת את סוגת המחוקק ואת הצורך להחיל את החסיון על כל דברים שהוחלפו עת נשקלים עם עורך דין הליכים או צעדים משפטיים גם אם בסופו של דבר עורך הדין לא קיבל עליו את הטיפול בעניינים הנדונים. (החלטה מספר את 29/09)

חסיון: הסרת החסיון כאשר הלקוח מגיש תלונה לועדת האתיקה

שאלתא עורך דין אשר נגדו הוגשה תלונה על-ידי לקוחתו לשעבר, תלונה בה יוחסו לו עבירות חמורות כלפיה, מבקש לדעת את הדרך להסיר את החסיון של הלקוחה המתלוננת אותה כבר אינו מייצג המסרבת לוותר על החסיון וזאת כדי שיוכל להתגונן מפני התלונות נגדו. בינתיים ביקשה המתלוננת להסיר את תלונתה.

החלטה בכל הקשור לתלונות, וכדי להשיב להן, לא חל חסיון עורך דין לקוח באותם נושאים שהעלתה המתלוננת בתלונתה, או נושאים הקשורים להם ודרושים לתשובה. החסיון הוסר עם הגשת התלונה ועורך הדין רשאי להשיב, בכפוף לעיקרון המידעיות, והחזרה מהתלונה אינה מחזירה את החסיון. אף העובדה שעורך דין מתלונן בשם הלקוח, גם אם אין מדובר בלקוח עצמו, יש בה כדי להסיר את החסיון. (החלטה מספר את 341/08)

משרד עורך הדין: שיתוף פעולה עם עורך דין זר

שאלתא למשרדו של עורך הדין השואל הסכם שיתוף פעולה עם משרד עורכי דין אמריקאי (שעורכי הדין בו

אינם בעלי רישיון ישראלי). הפונה מבקש לדעת האם הוא רשאי לפרסם קשר זה? האם יש הסכם שיתוף פעולה עם לשכת עורכי הדין של מדינת ניו יורק. והאם הוא רשאי להגדיר את המשרדים כמשותפים/שלוחה/סניף.

החלטה (1) בדיקה בלשכה העלתה שלא קיים הסכם שיתוף פעולה עם לשכת עורכי הדין של מדינת ניו יורק. (2) אין לקרוא למשרד עורכי דין שאינו של עורכי דין בישראל משרד משותף, סניף או שלוחה, וראה כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) (להלן: "כללי האתיקה") פרק ג'. (3) פרסום כמבוקש על גבי נייר מכתבים, כרטיסי ביקור וכיוצא באלה על-ידי השואל מנוגד לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת) ולכן אסור. באתר האינטרנט של המשרד, ניתן לציין את דבר קיום ההסכם. (4) אין בידי הועדה לקבוע עמדה ביחס לתקינות הסכם שיתוף הפעולה עם משרד עורכי הדין האמריקאי באשר זה לא הועבר לידי הועדה. הועדה מפנה את השואל לכלל 11 ב' לכללי האתיקה. (החלטה מספר את 43/08)

עורך הדין ובית המשפט: התבטאות כלפי השופט

עובדות התלונה הנדונה הוגשה על-ידי שופטת והיא עוסקת בהתבטאות של הנילון כלפי בית המשפט. האיחוד התרחש בעת דיון שהתמשך לשעות אחר הצהריים המאוחרות. הנילון בקש שהדיון יידחה לנוכח העייפות והשעה המאוחרת ומאחר שגם הוא וגם לקוחו (הנאשם) אמורים היו להשתתף באותו ערב בחתונות משפחתיות. בית המשפט, אגב הבעת מורת רוח, נעתר לבקשה לדחות את ישיבת ההוכחות ליום המחרת, אולם משהבהירו הסניגורים שלא יוכלו להתייצב גם למחרת, קבע שישבת ההוכחות תימשך ולא תידחה. במהלך חקירתו הנגדית של הנאשם על-ידי הצד שכנד (התביעה), נרשמה ההערה הבאה מפי הנילון, נשואת התלונה: "בית המשפט לא מגן על העדים".

מכאן נתן בית המשפט החלטה בזו הלשון: "אני מוצאת יותר מחוצפה בהערת ב"כ הנאשם 1, אשר מייצג את הנאשם, ועליו החובה לשמור על זכויותיו, אם רואה לנכון. הוא לא התנגד לשאלה, וגם לא ברור מה ההגנה הנדרשת כאן על הנאשם. אמנם לא נעתרתי לבקשתו לדחות את הדיון, אך מכאן ועד להערות חצופות כלפי בית המשפט הדרך ארוכה. בנסיבות אלה, נראה לי כי מן הראוי שלשכת עורכי הדין תיתן דעתה, על התנהגותו החצופה של הסניגור".

הנילון אינו מכחיש את ההתבטאות והוא רואה בה כ"הערה לגיטימית, והייתי עושה עוול לנאשם ולעצמי ובוגד בשליחות שלי אם לא הייתי מעיר אותה".

החלטה ועדת האתיקה הארצית שותפה לדעה שמקום בו סבור עורך-דין שזכויותיו של מתדיין או של עד אינן זוכות להגנה במהלך החקירה הנגדית (או בכל שלב אחר לדיון), הרי שעליו לנהוג כפי שמורים סדרי הדין ולהביע התנגדות עניינית ומנומקת שתיירשם בפרוטוקול ותורכע על-ידי בית המשפט. מובן שעל עורך-הדין להישמר מפני "מתן ציונים" או הבעת ביקורת כלפי בית המשפט והאופן שבו הוא מנהל את הדיון. ללא קשר לנסיבות שעוררו בליבו של הנילון כעס כלפי בית המשפט (שאליהן אין הועדה מוצאת לנכון להתייחס כלל) ראוי היה אילו התנצל הנילון בפני בית המשפט על התבטאותו. יחד עם זאת, אין הועדה סבורה שנסיבות העניין מקיימות חומרה מספקת לנקיטת הליכים משמעותיים כנגד הנילון ולפיכך תסתפק בהערה זו. (החלטה מספר את 350/08)

ניגוד עניינים: ייצוג שני לקוחות בתיקים שונים

עובדות המתלוננת, פרודה מבעלה, מתגוררת עם בן זוג, שאף הוא פרוד מאשתו. שני הזוגות לשעבר מנהלים הליכים משפטיים סביב גירושהם. הנילונה מייצגת מזה זמן את פרודתו של בן הזוג בהליכים המשפטיים המתנהלים ביניהם. לאחרונה קיבלה על עצמה הנילונה לייצג גם את הפרוד של המתלוננת בהליכים שנפתחו ביניהם.

לטענת המתלוננת, יש טעם לפגם בכך שהנילונה מייצגת הן את פרודתו של בן זוגה והן את הפרוד שלה עצמה. הטעם לפגם "מתעצם" לנוכח כך ששמה של המתלוננת "עלה" במסגרת תיק הגירושין של בן זוגה ופרודתו, והיא אף נכחה באחד המפגשים בהם נעשה ניסיון לפשר בין הצדדים.

בנוסף טוענת המתלוננת כי הפרוד שלה יודע פרטים מוכמנים מתיק הגירושין של בן זוגה ופרודתו, ולכן היא מסיקה שמידע זה הועבר אליו על ידי הנילונה.

הנילונה השיבה כי שני הלקוחות שלה מזדעים זה לזה והסכימו כי תייצג בשני התיקים. בנוסף, לא הועבר על ידה

לפרוד של המתלוננת שום מידע סודי מתיק הגירושין. צורך תצהיר של הפרוד המאשר זאת. לטענת הנילונה, התלונה היא ניסיון בלתי ראוי להטלת דופי שלא בצדק, ולגרום להפסקת ייצוג בכל דרך אפשרית.

החלטה לגנוז את התלונה בהעדר כל עבירה. [החלטה מספר את 389/08]

ניגוד עניינים: ייצוג נאשם כאשר עד התביעה נגדו הוא לקוח של עורך הדין בתיק אחר

עובדות לקוח א' של עורך הדין השואל הוא נאשם בפלילים. המתלונן נגד אותו נאשם/לקוח א' שהוא גם עד התביעה בתיק הפלילי, הוא לקוח ב' של אותו עורך דין בתיק אזרחי אחר. בתיק האזרחי בו מייצג עורך הדין את לקוח ב' הושלם ההליך אך טרם ניתן פסק דין. השואל מסביר אך לא מפרט כי אין כל קשר וזיקה בין ההליך הפלילי של לקוח א' לתיק האזרחי של לקוח ב'.

שאלתא האם רשאי עורך הדין השואל לייצג את לקוח א'?

החלטה עורך הדין אינו יכול לייצג את לקוח א' בהליך הפלילי. אם יקבל עורך הדין את הייצוג הוא עשוי להידרש לחקור בחקירה נגדית את לקוחו, לקוח ב'. דבר זה כשלעצמו אינו רצוי כלל, והוא עלול להעמידו בניגוד עניינים. אם יקל בחקירה הנגדית יפגע בלקוח א' הנאשם ואם יכביד יפגע בלקוח האזרחי. לקוח ב'. אף אם יצליח לפעול באיזון מושלם, אין בידיו תשובה טובה לחשש מפני ניגוד עניינים. מעבר לכך, בהעדר פירוט, לא ניתן לשלול את האפשרות שיש זיקה - ולו רחוקה - בין שני העניינים, אשר עורך הדין לא נתן לה את דעתו. אכן, אפשר להעלות על הדעת נסיבות שבהן יותר ייצוג כזה, אולם הפונה לא פירט נסיבות מתאימות, והחזקה בדבר חשש מפני ניגוד עניינים לא הופרכה. [החלטה מספר את 46/09]

ניגוד עניינים: ייצוג צד שכנגד ללקוח בעניין אחר

עובדות הנילון ייצג את המתלונן בתביעה לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. מול חברת הביטוח. לטענת המתלונן, הנילון לא יידע אותו כי משרדו מרבה לייצג חברות ביטוח. ואחת מחברות הביטוח אותן מייצג הנילון היא בעלת עניין בחברת הביטוח אותה תבע המתלונן.

בתשובתו מסביר הנילון כי משרדו אכן מייצג חברות ביטוח כאשר במשרדו קיימת הבחנה ברורה לפיה ייצוג חברות הביטוח הינו בתחום ביטוח חיים ואבדן כושר עבודה ופוליסות אישיות לנזקי גוף, ולעומת זאת, ייצוג כנגד חברות ביטוח בתחומי הנזיקין ותאונות דרכים, כאשר יש הפרדה בין המחלקות. בנוסף, חברת הביטוח אותה הוא מייצג הינה אישיות משפטית נפרדת מחברת הביטוח אותה תבעה המתלונן ולכן לא נוצר ניגוד עניינים.

החלטה לגנוז את התלונה, הטענה שנשמעת מעת לעת, כאילו עורך-דין המייצג תובע בעניין מסוים אינו יכול לייצג את הנתבע בעניין אחר, נדחית, מאחר ששלעצמו אין במצב זה משום ניגוד עניינים פסול. חריג לכך, הוא ייצוג של לקוח קבוע הנדון בכלל 14(ג) לכללי האתיקה.

במקרה הספציפי שלפנינו, הטענה היא שלקוח אחר של הנילון הוא בעל עניין בגוף הנתבע. גם מצב זה אינו אסור כשלעצמו. לא הוכח ניגוד עניינים במקרה המסוים. [החלטה מספר את 292/08]

לקוח לשעבר: על עורך הדין להעביר את התיק ללקוח

עובדות המתלונן יוצג על-ידי הנילון הראשון אשר פרש מהלשכה לצמיתות והוא מבקש כעת לקבל לידיו את מסמכי התיק. עובר לפרישתו העביר הנילון הראשון את תיקו לנילון השני, תוך המלצה ללקוחות כי הלה יוסיף לייצגם. מן הנילון השני קיבל המתלונן חלק מהמסמכים, אולם משביקש את יתרם, הוברר כי קיים סכסוך שכר טרחה עם הנילון הראשון, וכי המסמכים מעוכבים. או אז משך הנילון השני את ידו מן העניין. הנילון השני השיב כי התיק אמנם אוחסן במשרדו, אולם משהוברר כי המתלונן אינו מעוניין בהמשך הייצוג, נטל הנילון הראשון את התיק לביתו.

לטענת הנילון הראשון, המתלונן אינו זכאי לרישומים פנים משרדיים ולפסיקה שהדפיס. עוד הוא מוסיף, כי המתלונן יכול לגשת לבית המשפט ולצלם מסמכים וכתבי בי-דין. לגישתו, אינו חייב לתת למתלונן מעבר למה שנתן כבר. המתלונן משיב כי מדובר באלפי דפים שחלקם אינם בתיק בית המשפט וכי הוא זכאי לקבלם מעורך דינו לשעבר.

החלטה להודיע לנילון הראשון כי אם לא ישיב את כל החומר למתלונן בתוך 14 יום, יועמד לדין משמעתי, בלא צורך בדיון נוסף בוועדה. הוועדה אינה מקבלת את טענת הנילון הראשון, המתלונן זכאי לקבל את כל החומר שנצבר בתיקו, לרבות מסמכים שהוגשו לבית המשפט, תכתובות ופסיקה תקדימית. לפי סעיף 50 לחוק הלשכה, מי שפרש מן הלשכה, נשאר נתון למרותה בכל מה שאירע לפני פקיעת החברות. לעורך דין המתעתד לפרוש מן הלשכה, קיימת חובה אתית להודיע ללקוחותיו מבעוד מועד על כוונתו, ולהשיב להם את תיקיהם. הנילון הראשון, לא יצא ידי חובתו זו, כאשר הותר ברשותו את מרבית החומר בעניינו של המתלונן. אשר לנילון השני, אין אשמה מצדו בפרשה, ונראה כי פעל באופן סביר, משהשיב את החומר לנילון השני. (החלטה מספר את 307/08)

שכר טרחה: קיזוז שכר טרחה והוצאות מכספי זכייה בתיק הוצאה לפועל

עובדות הנילון ייצג את המתלונן-זוכה, במספר תיק הוצאה לפועל. לטענתו, הנילון קיזז מתקבולי זכייה שהתקבלו בתיקים, הוצאות ושכר טרחה, סכומים שלא כמסכם ובלא שדיווח לו על כך. לטענת הנילון, לפי סעיפים 75, 9 ו-10 לחוק ההוצאה לפועל הוא רשאי לקזז את שכר הטרחה וההוצאות כנגד הזכויות בתיק. בסעיף 10(ג) נקבע: "שכר עורך הדין כאמור בסעיף זה דינו, לעניין הוצאה לפועל, כדין הוצאות לפי סעיף 9, וייוספו לו הפרשי הצמדה וריבית החל מהמועדים שיקבע שר המשפטים בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, עד יום התשלום." ובסעיף 75 נקבע: "כספים ששולמו על חשבון החוב עקב הליכים לפי חוק זה, ייקפו תחילה לחשבון האגרות וההוצאות לפי סעיף 9, ולאחר מכן לחשבון החוב הפסוק לפי הסדר הבא: הוצאות, ריבית, וקרן כולל הפרשי הצמדה." עוד טוען הנילון כי היה הסכומים שקוזזו היו רק בחלק מהתיקים בהתאם למה שסוכם עם המתלונן.

החלטה לגנוז את התלונה. הסכסוך בין המתלונן לנילון הוא סכסוך אזרחי במהותו. יוער, כי על מנת לאפשר קיזוז שכר הטרחה מסכום הזכייה בתיקי הוצאה לפועל, יש לערוך הסכם שכר טרחה בכתב, ולא להסתמך על הוראות חוק ההוצאה לפועל, שספק אם מאפשרות את הקיזוז. (החלטה מספר את 409/08)

הנחיות והחלטות ועדת הייעוץ לענייני פרסומת

דברי הקדמה: מכוח כלל 3(ח) לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א - 2001 (להלן: **כללי הפרסומת**) הוקמה בלשכה ועדת ייעוץ לענייני פרסומת שבראשה יושב ראש ועדת האתיקה הארצית. **כל עורך דין רשאי לפנות, בטרם פרסם, אל הועדה, כדי לקבל אישור מראש בדבר עמידת הפרסומת שהוא מבקש לפרסם, בתנאי כללי הפרסומת.**

להלן יובאו תמצית ההחלטות שניתנו בעקבות פניות של חברים אל ועדת הייעוץ לענייני פרסומת. ההחלטות חולקו לפי צורת הפרסומת ותכני הפרסומת, שהיא האבחנה הנקוטה בכללי הפרסומת.

צורות פרסומת:

- שלט בחזית משרד עורכי הדין: הגם שבכללי הפרסומת אין מגבלה מפורשת על גודל שלט, נראה לנו כי שלט בגודל 4*2 למשרד עורכי דין, מהווה גודל חריג ובלתי הולם את מקצוע עריכת הדין וכבוד המקצוע. מודעת פרסומת בעיתון אינה יכולה לעלות על 1/8 עמוד, וזאת בהתאם לכלל 3 (ד) לכללי הפרסומת. עיקרון זה צריך לחול גם לגבי גודלו של השלט. נציין גם כי סעיף 27 לחוק הנוטריונים קובע מידות השלט של נוטריון בגודל 25*30. יתכן ומן הראוי לתקן את כללי הפרסומת ולהתייחס לחוק הנוטריונים.
- ניתן להאיר את השלט בתאורה הולמת, לא צבעונית. אנו ממליצים שהשלט יהיה באותיות בצבע אחיד.
- לא ניתן לתלות את שלט המשרד על עמוד חיצוני לבניין. שלט משרד ניתן לתלות בקיר הבניין בו נמצא המשרד. ניתן, לצורך הכוונה יעילה יותר, לשים מספר שלטי הכוונה אך זאת בבנין עצמו. (ראו גם החלטה שפורסמה ב-אתיקה מקצועית 7 עמ' 8)

אין לתלות שלט חיצוני שהינו בבחינת שלט חוצות (כדוגמת שלטים המצויים בצמתי רחובות וכד').

- אין מניעה שעורך דין ישראלי יפרסם מודעת פרסומת בספר טלפונים שמתפרסם בארצות הברית בכפוף לכך שהפרסומת תעמוד בכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א - 2001, לרבות מבחינת צורה, גודל ותוכן.
- מותר לשים באתר של ארגון עורכי דין בינלאומי לינק שיוביל לאתר האינטרנט של משרד עורך דין בישראל החבר באותו ארגון.
- מותר לשים לינק ממומן באתר אינטרנט כאשר לחיצה על אותו לינק תוביל לאתר משרד עורכי דין. (ראו גם החלטה שפורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 21 עמ' 8).
- עורך דין אינו רשאי לפרסם באמצעות לוח שנה מאחר והדבר לא עולה בקנה אחד עם כללי הפרסומת. קרי, עורכי דין בעיסוקם ככאלו אינם יכולים להוציא לוח שנה. במסגרת העיסוק האחר, למשל סוכן ביטוח, ניתן להוציא לוח שנה אך אין לציין בו את היותו עורך דין.

תכנים של פרסומת:

- מותר לפרסם באתר האינטרנט של המשרד פסקי דין בהם נטל המשרד חלק, לרבות שמות הצדדים, בהעדר התנגדות הלקוחות ששמם יפורסם.
- לא ניתן לפרסם באתר אינטרנט של משרד עורכי דין סרט וידאו וזאת לאור כלל 3(ה) לכללי הפרסומת.
- עורך דין רשאי לציין את דבר היותו תובע משטרתי לשעבר או כל תפקיד אחר רק במדריכים מקצועיים מסווגים ובאתר האינטרנט. אסור לציין זאת בפרסומת בעיתון.
- על גבי כרטיס הביקור ניתן לציין את תחומי העיסוק של עורך הדין.
- אסור לכלול שמות של מתמחים בנייר המכתבים של המשרד ובכלל זה גם את שמו של מי שסיים את התמחותו אך טרם הוסמך כעורך דין.
- על נייר המכתבים של המשרד ניתן לרשום רק שמות של עורכי דין שהם חברי לשכת עורכי הדין בישראל. לפיכך, לא ניתן לרשום שם של עורך דין זר שאינו חבר לשכת עורכי הדין בישראל.
- על נייר המכתבים של משרד עורכי דין ניתן לרשום כיועץ רק עורכי דין שהם חברי לשכת עורכי הדין בישראל.
- על נייר המכתבים של המשרד רשאי עורך דין ישראלי לציין את דבר היותו עורך דין גם במדינה אחרת, וזאת לפי כלל 3(ב)(6) לכללי הפרסומת.
- מותר לכלול בפרסום מותר לוגו המורכב מאותיות השם הפרטי ושם המשפחה.
- אין הנחיה מחייבת בציון התואר עו"ד בשפה האנגלית. יצוין כי עד שנת 1986 היה כלל אתיקה מפורש שקבע כי עו"ד בשפה האנגלית יקרא Advocate ובעקבותיו כתבו כך עורכי הדין על נייר המכתבים ובכרטיסי הביקור. בכללים החדשים משנת 1986 לא נקבעה כל הוראה מחייבת אך השתרש הנהג ש"עו"ד בישראל קורא לעצמו Advocate.
- נייר מכתבים של משרד עורכי דין יכלול שמות של עורכי דין אשר יש בניהם שותפות מקצועית אמיתית במשרד. כאשר לא מדובר בשותפות מקצועית אמיתית במשרד אזי רישום שמות עורכי הדין על אותו נייר מכתבים עלול לגרום להטעיית הלקוחות של מי מעורכי הדין ו/או לקוחות פוטנציאליים ו/או צד שלישי כלשהו.
- עורך דין אשר עוסק בעיסוק נוסף אינו רשאי להשתמש בכרטיס ביקור כפול שמצד אחד פרטיו כעורך דין ומהצד השני של הכרטיס פרטיו כחאה חשבון/מתווך וכל עיסוק אחר. לכל עיסוק יש להשתמש בכרטיס ביקור נפרד. אין לאחד בין כרטיסי הביקור וזאת לאור ההפרדה הנדרשת לפי סעיף 1 (ג) לכללי עיסוק אחר.
- המילים במודעה: "הסתכנת בחובות? חשוב שתדע, יש לבעיותיך פתרונות מקצועיים וחוקיים", הנו משפט שאינו תואם למותר על פי כללי הפרסומת. כללי הפרסומת קובעים רשימה סגורה של תכנים אותם ניתן לפרסם במודעה וזאת כאמור בסעיף 3 (ב) לכללים. כל תוכן הסותר את הכללים הנו אסור. ניתן לרשום תחומי עיסוק, כמו למשל: דיני הוצאה לפועל אך לא מעבר לכך.